

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

**BİRİNCİ BÖLÜM
KARAR****SENEM ESEN BAŞVURUSU**

Başvuru Numarası : 2020/14769
Karar Tarihi : 19/1/2023

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
İrfan FİDAN
Muhterem İNCE
Raportör : Hüseyin Özgür SEVİMLİ
Başvurucu : Senem ESEN

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, ceza davasında başvurucuya (sanığa) zorunlu müdafî atanmaması nedeniyle müdafî yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 8/8/2019 tarihinde yapılmıştır. Komisyon, adli yardım talebinin kabulüne ve adil yargılanma hakkı kapsamındaki müdafî yardımından yararlanma hakkı dışındaki iddiaların kabul edilemez olduğuna, anılan şikâyetin kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

3. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre ilgili olaylar özetle şöyledir:

5. Artvin Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) başvurucu hakkında Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması (FETÖ/PDY) üyesi olma suçundan yürütülen soruşturma kapsamında başvurucunun kollukta, Başsavcılıkta ve adli kontrol kararı verilme üzere sevk edildiği sorgusunda müdafî hazır bulundurularak savunması alınmıştır. Tamamlanan soruşturma sonucunda Başsavcılık, başvurucu hakkında atılı suçtan iddianame düzenlemiştir.

6. Başvurucu, Artvin Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülen yargılamanın 2/4/2018 tarihli celsesinde hazır bulunmuştur. Duruşma Tutanağına göre sorgusundan önce başvurucuya haklarının hatırlatılmasına ilişkin yapılan açıklama ve başvurucunun beyanı şöyledir:

"Sanığa üzerine atılı suçlamalar ve sevk maddeleri anlatıldı. 5271 sayılı CMK'nın 147, 176, 177, 190 ve 191/3 maddelerinde ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6. maddesinde yer alan yasal hakları ile adres değişikliği ile ilgili yükümlülüğü ayrı ayrı hatırlatıldı. Sanık iddiaların içeriğini, suçlamayı, sevk maddelerini ve yasal haklarını anladığını, yargılamaya ara verilmesi yönünde bir süre talebinin bulunmadığını, savunmasını kendisinin blizat yapacağını, susma hakkını kullanmayacağını, zorunlu müdafilik dışındaki avukat talebinde iletide haksız çıkması halinde tarifiede belirtilen miktarın yargılama gideri olarak kendisinden alınacağı bildiğini, lehine olan hususları ve tüm delillerini savunması esnasında ileriye süreceğini, ayrıca bundan sonra her türlü adres değişikliğini derhal bildireceğini, aksi takdirde adresine yapılan tebligatın geçerli olacağını anladığını ve sorgu için açıklamada bulunmaya hazır olduğunu ayrı ayrı beyan etmekle, savunma ve delillerinin tespitine geçildi."

7. Bu celsedeki sorgusunda başvurucu, hakkındaki suçlamaya yönelik savunmasında kendisine zorunlu müdafii atanmasını talep etmemiştir. Celse sonunda Mahkeme, başvurucunun eşi G.E. nin aynı Mahkemenin farklı dosyasında yargılandığını belirtmiş ve her iki dava arasında hukuki iribat olduğu gerekçesiyle başvurucu hakkındaki davanın başvurucunun eşi hakkındaki E.2018/8 sayılı dava ile birleştirilmesine karar vermiştir.

8. Birleştirme kararı üzerine üç celsede tamamlanan yargılama boyunca başvurucu tüm celselerde hazır bulunmuş, Mahkeme bu celselerde başvurucuya müdafii görevlendirmesini isteyip istemediğini sormadığı gibi başvurucu da bu yönde bir talepte bulunmaksızın savunmasını yapmıştır. Yargılama sonucunda Mahkeme, başvurucuyu atılı suçtan 6 yıl 3 ay hapis cezasına mahkûm etmiştir.

9. Anılan hükme karşı başvurucu -diğer itirazlarının yanı sıra- maddi imkânsızlıklar nedeniyle avukat tutamadığını, yargılama süreci boyunca kendisine adli makamlarca da müdafii görevlendirilmediğini ileri sürerek istinaf talebinde bulunmuştur. Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 2. Ceza Dairesi (Daire) dosya üzerinden yaptığı inceleme sonucunda 25/9/2018 tarihinde başvurucunun istinaf talebini esastan reddetmiştir.

10. Başvurucu, istinaf dilekçesinde dile getirdiği itirazlarını tekrar ederek temyiz talebinde bulunmuş; (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesi 2/4/2019 tarihinde Daire kararıyla onamıştır.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

11. 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun "Silâhlî Örgüt" kenar başlıklı 314. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Bu kısmın dördüncü ve beşinci bölümlerinde yer alan suçları işlemek amacıyla, silâhlî örgüt kuran veya yöneten kişi, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Birinci fıkrada tanımlanan örgüte üye olanlara, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası verilir."

12. 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun "Terör tanımı" kenar başlıklı 1. maddesi şöyledir:

"Terör; cebir ve şiddet kullanarak, baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafta uğratmak veya ynkak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından gerçekleştirilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir."

13. 3713 sayılı Kanun'un "Terör suçları" kenar başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 302, 307, 309, 311, 312, 313, 314, 315 ve 320 nci maddeleri ile 310 uncu maddesinin birinci fıkrasında yazılı suçlar, terör suçlarıdır."

14. 3713 sayılı Kanun'un "Cezaların artırılması" kenar başlıklı 5. maddesinin birinci fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"3 ve 4 üncü maddelerde yazılı suçları işleyenler hakkında ilgili kanunlara göre tayin edilecek hapis cezaları veya adli para cezaları yarı oranında artırılarak hükümlenir..."

15. 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "İfade ve sorgunun tarzı" kenar başlıklı 147. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Şüphelinin veya sanığın ifadesinin alınmasında veya sorguya çekilmesinde aşağıdaki hususlara uyulur:

...

c) Müdafii seçme hakkının bulunduğu ve onun hukuki yardımından yararlanabileceği, müdafinin ifade veya sorgusunda hazır bulunabileceği, kendisine bildirilir. Müdafii seçecek durumda olmadığı ve bir müdafii yardımından faydalanmak istediği takdirde, kendisine baro tarafından bir müdafii görevlendirilir."

16. 5271 sayılı Kanun'un "Müdafinin görevlendirilmesi" kenar başlıklı 150. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Şüpheli veya sanıktan kendisine bir müdafii seçmesi istenir. Şüpheli veya sanık, müdafii seçebileceği durumda olmadığını beyan ederse, istemi halinde bir müdafii görevlendirilir.

(2) Müdafii bulunmayan şüpheli veya sanık; çocuk, kendisini savunamayacak derecede mahul veya ağır ve dilsiz ise, istemi aranmaksızın bir müdafii görevlendirilir.

(3) Alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı yapılan soruşturma ve kovuşturamada ikinci fıkra hükmü uygulanır."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

17. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Adil yargılanma hakkı" kenar başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"1. Herkes davasının, ... cezası alanında kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan, yasayla kurulmuş, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından, adil ve kamuya açık olarak, ... görülmesini isteme hakkına sahiptir...

...

3. Bir suç ile itham edilen herkes aşağıdaki asgari haklara sahiptir:

...

c) Kendisini bizzat savunmak veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanmak; eğer avukat tutmak için gerekli maddi olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görülürse resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilmek;"

2. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihadı

18. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre Sözleşme'nin 6. maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendi kapsamında, suç isnadı altında bulunan kişi savunma hakkının kullanılmasında üç ayrı hakka sahiptir. Bunlar kendisini bizzat savunma, seçtiği bir müdafinin yardımından yararlanma, müdafii seçme olanağından yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için gerekli görülürse resen atanacak bir müdafii yardımından yararlanma haklarıdır. Dolayısıyla suç isnadı altında bulunan kişinin kendisini bizzat savunması istenemez (*Pakelli/Federal Almanya*, B. No: 8398/78, 25/4/1983, § 31). Bir suçla itham edilen herkesin avukat yardımından etkili bir şekilde yararlanma hakkı, mutlak bir hak olmamakla beraber adil yargılanma ilkesinin temel özelliklerinden birini oluşturmaktadır (*Salduz/Türkiye* [BD], B. No: 36391/02, 27/11/2008 § 51).

19. İlke olarak şüpheliye gözaltına alındığı ya da tutuklandığı andan itibaren müdafii yardımından yararlanma imkânı sağlanmalıdır (*Dayanan/Türkiye*, B. No: 7377/03, 13/10/2009, § 31). Diğer taraftan AİHM; kolluk tarafından ifade alınma aşamasını da kapsayan müdafii yardımından yararlanma hakkının geçerli bir nedene dayanılarak kısıtlanabileceğini, bu durumda somut olay açısından yargılamanın bütünlüğüne bakılarak söz konusu kısıtlamanın adil yargılanmaya engel olup olmadığı değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir (*John Murray/Birleşik Krallık* [BD], B. No: 18731/91, 8/2/1996, § 63; *Magee/Birleşik Krallık*, B. No: 28135/95, 6/6/2000, § 41).

20. Bu bağlamda AİHM, Sözleşme'nin 6. maddesinin hem lafzı hem de ruhumun başvuranın iradi olarak açık ya da örtülü biçimde adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerden feragat etmesini engellemediğini belirtmektedir (*Aksın ve diğerleri/Türkiye*, B. No: 4447/05, 1/10/2013, § 48). Adil yargılanma hakkı kapsamında yer alan müdafii yardımından yararlanma hakkından feragat edilmesinin geçerli ve etkin olabilmesi için açık bir biçimde dile getirilmesi, ayrıca bu feragatin önemiyle orantılı asgari güvencelerin de

bulunması gerekir (*Saldız/Türkiye*, § 59). Buna ek olarak herhangi bir önemli kamu yararına da aykırı olmamalıdır (*Sklyar/Rusya*, B. No: 45498/11, 18/7/2017, § 22).

21. Diğer yandan AİHM, ceza davasının görülmekte olduğu sırada kişinin mahkemeye sunduğu dilekçelerle müdafî yardımından yararlanmak istemediğini açıkça belirttiği ve temyiz sürecinde adli makamlarca bu hak kendisine hatırlatıldığında da müdafî atanması hususunda talepte bulunmadığı durumda, anılan haktan yararlanılmak istenmediğine dair feragatin açık bir şekilde dile getirildiği, bu bağlamda geçerli bir feragatin söz konusu olduğu sonucuna ulaşmıştır. AİHM, bu başvuruda başvurusunun kendi el yazısı ile imzaladığı belgede belgenin içeriğini kabul ettiği ve müdafî yardımından yararlanmak istemediğini açıkça belirttiğine vurgu yapmıştır. Söz konusu belge mahkeme kâtibince de onaylanmıştır. AİHM; bu sebeplerle feragat belgelerinin geçerliliğini ve kanuna uygun olup olmadığını sorgulamak için bir neden bulunmadığını, böyle bir feragat belgesinin Sözleşme'nin gereklilikleriyle de uyumlu olduğunu belirtmiştir. Üstelik başvuru, temyiz aşamasında hukuki temsilin önemli olduğunu belirtmesine rağmen temyiz mahkemesinden bir avukat atanmasını talep etmediğini açıklamıştır. Hâlbuki başvuru temyiz mahkemesince müdafî atanabileceği hususunda usulünce bilgilendirilmiştir. AİHM bu durumda hukuki temsil hususunda yeterince bilgilendirildiği durumlarda ulusal makamların başvurucuyu temsil için ayrıca bir adım atmalarına gerek olmadığını belirterek olayın koşullarında başvuru aşırı bir külfet yüklenmediği sonucuna ulaşmıştır (*Sklyar/Rusya*, §§ 24-26).

22. AİHM, bazı durumlarda kişinin talebi olmasa da ücretsiz olarak resen müdafî tayin edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Kişinin olanağının olmaması yanında ayrıca suçlama nedeniyle alabileceği özgürlükten mahrum bırakılmayı gerektiren bir ceza ve davanın karmaşıklığı, müdafî yardımının sağlanmasını gerektiren bir hukuki menfaati ortaya çıkarmaktadır (*Talat Tunç/Türkiye*, B. No: 32432/96, 27/3/2007, §§ 55, 56).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

23. Anayasa Mahkemesinin 19/1/2023 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

24. Başvurucu; silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yargılandığı davada atılı suç için mevzuatta öngörülen ceza süresi itibarıyla talebi olmasa bile kendisine mahkemece müdafî atanması gerektiğini, yargılama sürecinde müdafî istemediğine dair talepte de bulunmadığı hâlde kendisine müdafî yardımından yararlanma imkânı tanınmadan yargulamaya devamla mahkûmiyet kararı verilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

25. Bakanlık görüşünde;

i. Başvurucuya atılı suç için mevzuatta öngörülen ceza miktarı itibarıyla zorunlu müdafî atanmasının gerekmediği belirtilmiştir.

ii. Silahlı terör örgütüne üye olma suçundan yapılan bir yargılamada, kendisine müdafî atanmasına dair talepte bulunmayan sanığa zorunlu müdafî atanmasının gerekmediğine dair Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararına değinilmiş, yargılama

strecinde yasal hakları hatırlatılan başvuruçunun hiçbir celsede kendisine müdafî atanması talebinde bulunmadığı vurgulanmıştır. Diğer yandan başvuruçunun müdafî talep etmesine rağmen mahkemece zorunlu müdafî görevlendirilmediğine veya savunmasının baskı altında alındığına dair bir iddiada bulunmadığı belirtilmiştir.

iii. Sonuç olarak başvuruçunun ihlal iddiasının değerlendirilmesinde somut olayın koşullarının ve Yargıtay içtihadının birlikte değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

B. Değerlendirme

26. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuruçunun tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağılı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Başvuruçunun ihlal iddiasının müdafî yardımından yararlanma hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

27. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan müdafî yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

28. Ceza yargılamasında savunma haklarının güvence altına alınması, demokratik toplumun temel ilkelerindendir (*Erol Aydeğer*, B. No: 2013/4784, 7/3/2014, § 32). Savunma, ceza adaletinin hakkaniyete uygun gerçekleşmesini sağlamaktadır. İddiaya karşı savunma tanınmadığı süreçte silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerine uygun muhakeme yapılması ve maddi gerçeğe ulaşılması da mümkün değildir (*Yusuf Karakuş ve diğ.leri*, B. No: 2014/12002, 8/12/2016, § 69).

29. Şüpheli ve sanığa salt savunma hakkının tanınması yeterli değildir. Şüpheli ve sanığın savunma için Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen *meşru vasıta ve yollardan* yararlandırılması da gerekir. Şüpheli ve sanık için Anayasa'nın 36. maddesinde sözlü edilen meşru vasıta ve yollardan en önemlisi müdafî yardımından yararlanmaktır. Diğer bir ifadeyle müdafî yardımından yararlanma hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen *meşru vasıta ve yollar* kavramının kapsamındadır. Bu itibarla müdafî yardımından yararlanmanın adil yargılama hakkının kapsam ve içeriğine dâhil ve bu hakkın doğal sonucu olduğu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla suç isnadı altındaki kişi, adil yargılama hakkı kapsamında kendisini bizzat savunma veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanma hakkına sahiptir (*Yusuf Karakuş ve diğ.leri*, § 72).

30. Diğer yandan Anayasa'nın 36. maddesine *adil yargılama* ibaresinin eklenmesine ilişkin gerekçede, taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerle de güvence altına alınan adil yargılama hakkının madde metnine dâhil edildiği vurgulanmıştır. Nitekim Sözleşme'nin 6. maddesinin (3) numaralı fıkrasının (c) bendinde; bir suç ile itham edilen herkesin kendisini bizzat savunma veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanma, eğer avukat tutmak için gerekli maddi olanaklardan yoksun ise ve adaletin yerine gelmesi için

gerekli görüldüğünde resen atanacak bir avukatın yardımından ücretsiz olarak yararlanabilme hakkı düzenlenmiştir (*Yusuf Karakuş ve diğerleri*, § 73).

31. Anılan hakkın ilke olarak şüphelinin kolluk tarafından ilk kez sorgulanmasından itibaren sağlanması gerekir. Şüpheliye kolluk tarafından ilk kez sorgulanmasından itibaren avukata erişim hakkı sağlanması, kendisini suçlamama ve susma hakları yanında genel olarak adil yargılanma hakkının etkili bir koruma işlevine sahip olması bakımından gereklidir. Çünkü bu aşamada elde edilen deliller, yargılama sırasında söz konusu suçun hangi çerçevede ele alınacağını belirlemektedir. Özellikle delillerin toplanması ve kullanılması aşamasında cezai yargılamaya ilişkin mevzuat giderek daha karmaşık hâle geldiğinden şüpheliler, ceza yargılamasının bu evresinde kendilerini savunmasız bir durumda bulabilir. Belirtilen savunmasızlık hâli, ancak bir müdafinin hukuki yardımıyla gereği gibi telafi edilebilir (*Aliğül Alkaya ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/1138, 27/10/2015, §§ 118, 135; *Sami Özbil*, B. No: 2012/543, 15/10/2014, § 64).

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

32. Somut olayda Mahkeme, birleştirme kararı verilen celsede başvuruca sorgu öncesinde tümünün içeriğini belirtmeden maddeler hâlinde saymak suretiyle haklarını hatırlatmış, müdafî yardımından yararlanma hakkına ilişkin olarak ise bu hakka açık bir şekilde değinmeden "*zorunlu müdafîlik dışındaki avukat talebinde ileride haksız çıkması halinde tarifede belirtilen miktarın yargılama gideri olarak kendisinden alınacağı*" bildiriminde bulunmuştur. Birleştirme kararı sonrasında devam eden yargılama sırasında başvuruca hakları yeniden hatırlanmamış, başvuruca da ilk celsede savunmasını bizzat yapacağını söylemekle yetinerek tüm celselerde savunma ve itirazlarını müdafî yardımından yararlanmaksızın dile getirmiştir. Buna karşın başvuruca, kanun yolu başvuru dilekçelerinde kendisine müdafî atanması gerektiğine dair şikâyetini ortaya koymuştur.

33. Burada öncelikle tartışılması gereken husus, yargılamanın bütünü itibarıyla başvuruca müdafî yardımından yararlanma hakkından açık bir biçimde feragat edip etmediğidir.

34. Birleştirme kararı sonrasında devam eden üç celsede herhangi bir hak hatırlanmaksızın başvuruca sorgusunun yapıldığı açıktır. Duruşma Tutanağında yer verilen açıklamalar itibarıyla da başvuruca yasal haklarla ilgili olarak hukukta yer alan maddelerin sayılmasıyla yetinildiği, bunların içeriğinin ve kapsamının ne olduğu açıkça belirtilmeden başvuruca hatırlatıldığı ve müdafî yardımından yararlanma hakkına ilişkin açıklamada esas olarak yargılama giderlerinin tahsili hususunda başvuruca ileride doğması muhtemel mali sorumluluğuna vurgu yapıldığı görülmüştür (bkz. § 6). Bu nedenle başvuruca müdafiden yararlanma hakkının açıkça hatırlanmadığı değerlendirilmiştir. Diğer yandan başvuruca, Duruşma Tutanağında savunmasını bizzat yapacağını beyan ettiği ve tüm celselerde müdafî görevlendirilmesini talep etmeksizin savunma yaptığı hâlde hakkında mahkûmiyet hükmü kurulmasından sonra mali nedenlerle avukat tutamadığını beyan ederek kendisine müdafî görevlendirilmesi gerektiğine dair itirazlarını açıkça ileri sürmüştür. Bu durumda Mahkemece başvuruca müdafî yardımından yararlanma hakkının net bir şekilde hatırlanmaması ve başvuruca müdafî görevlendirilerek duruşma açılması suretiyle yapılabilecek istinaf incelemesi sırasında başvuruca bu yöndeki itirazını ileri sürmesi birlikte değerlendirildiğinde başvuruca müdafî yardımından yararlanma hakkından açık bir biçimde feragat ettiği sonucuma ulaşmak mümkün görünmemektedir.

35. Bununla birlikte Daire -başvurucunun zorunlu müdafî talebini istinaf başvurusunda dile getirdiği ve istinaf incelemesi sırasında duruşma açılarak kendisine bu haktan yararlanma imkânı tanınabileceği hâldede- başvurucunun bu itirazına ilişkin bir değerlendirme yapmadan istinaf talebini dosya üzerinden yaptığı inceleme sonucunda esastan reddetmiştir. Bu durumda Daire, başvurucunun dile getirdiği olumsuzluğun telafi edilmesi amacıyla yeterli düzeyde karşı dengeleyici güvenceler sağlayan bir usul yürütmemiştir. Yargıtay da benzer yönde itirazları içeren temyiz talebine karşın herhangi bir açıklamada bulunmaksızın Daire kararını onamıştır. Bu nedenle yargılama süreci bir bütün olarak değerlendirildiğinde başvurucunun müdafî yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiği sonucuna varılmıştır.

36. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki müdafî yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

C. GİDERİM

37. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

38. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği yargı mercilerince yapılması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadırlı Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

39. Belirli bir davaya ilişkin olarak delilleri değerlendirme ve gösterilen delilin davayla ilgili olup olmadığına karar verme yetkisi kural olarak yargılamayı yürüten derece mahkemelerine aittir (*Orhan Kılıç* [GK], B. No: 2014/4704, 1/2/2018, § 44). Bu bağlamda somut olayda başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olup olmadığı yönünde karar vermek Anayasa Mahkemesinin görevi değildir. Anayasa Mahkemesince verilen ihlal kararı, sanığın beraat ettiği anlamına gelmediği gibi ihlal kararının gereklerinin yerine getirilmesi amacıyla yapılacak yeniden yargılama neticesinde sanık hakkında mutlaka beraat kararı verilmesi gerektiği anlamına da gelmemektedir. İhlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemler yerine getirildikten sonra yapılacak değerlendirmede mahkemenin delillerin takdir biçimine göre benzer veya farklı bir sonuca varması mümkündür.

40. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Müdafî yardımından yararlanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılama hakkı kapsamındaki müdafî yardımından yararlanma hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin müdafî yardımından yararlanma hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Artvin Ağır Ceza Mahkemesine (E.2018/8, K.2018/201) GÖNDERİLMESİNE,

D. Başvurucunun manevi tazminat talebinin REDDİNE,

E. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 19/1/2023 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.